

պարտք մը կայ—այն է փառ պահել միշտ մեր սրտերուն մէջ այն հուրը, որ ծնունդ տուած է ընկերութեանս, և ամբարշտելի դադարաւոր այն միութիւնն՝ որ զլիսաւոր պայմանն է այս մեծ և բեղմնաւոր գործին յարաւերակեանս: Մանաւանդ այսօր, ճեարք, առաւել քան երբեք պէտք ունիմք միութեան և համաձայն գործակցութեանս: արդէն ձեր Գործադիր Մարմնոյն Պետք պիտի բացատրէ ձեզ թէ ընկերութեանս նիւթական վիճակն անբաւական է զժողովրդաբար իւր բազմաթիւ հաստատութեանց պահանջած միջոցներն ապահովելու և ապագային համար ալ փառնգ իսկ կը սպառնայ ընկերութեանս գոյութեանը, եթէ այժմէն փութով դարման չը տարուի: Այս պիտի ծանր կացութեան մ'առջեւ, ճեարք, նոր կորովի, նոր գործութեան պէտք ունիմք, առանց երբեք վհատելու, միասիրտ, միահոգի աշխատելու եմք ընկերութեանս նիւթական վիճակը զարգացնելու և զայն գոնէ իւր պիտոյից համապատասխան դիրքի մէջ բարձրացնելու: Արդարեւ, ճեարք, երկրին հանդամանքներն ինչպէս և ներկայ պարագայներն յոյժ աննպաստ են այս միջոցին, սակայն մեր առջեւ մեր հաստատութիւն կարեւորագոյն մի աղբիւր կայ, որ զրեթէ կոյս մնացած է. խօսքս բաժանորդագրութեան համար է, և երբ կ'իմանա՞մք թէ ստորագրեալ բաժիններու թիւն հազիւ 4,000 է, զիւրին է ըմբռնել թէ ո՞րքան բարձի թողի մնացած է հասոյթի այդ մեծ և փրկարար աղբիւրը, ուստի և ժամ է որ աղոր հարկ եղած ոյժն ու մղումը տալով, ընկերութեանս ապագան ապահովենք. աւսոր համար մէն մի ընկեր իւր կարողութեան չափովը պէտք է աշխատի այս բաժանորդագրութեան գործն ընդհանրացնելու, և այս բանին համար ոչ միայն ընկերաց զիմելու ենք, այլ և ամեն կարող ազգային անհատի, զի ընկերութեանս իղձերն հայոց ազգին իղձերն են, տիեզերական են և նոյն իսկ դարուս ողբոյն պահանջում են, սիրելի է ինձ յուսալ թէ ձեր անխնայ ջանք մէջ լիովին պիտի յաջողիք: Այո՛, ճեարք, հարկ չունիմ արդէն ազգասիրտիան ողբով փառեալ ձեր սրտերուն յորդոր և քաջաւիր կարողաւ, զուր ինքնին համոզուած էք անշուշտ որ ձեր այս նուիրական առաքելութեան մէջ սակաւ ուրեք անտարբեր սրտերու պիտի հանդիպիք. ամեն հայ, որ տակաւին անմասն և անհաղորդ մնացած է ձեր ազգօգուտ ձեռնարկէն, իւր բաժինը պիտի փութայ սիրով նուիրել ձեզ, երբ զիմէք իրեն, այս մասին իմ համոզումն այնչափ յոռաջ կ'երթայ, որ մինչև իսկ հաւատ ունիմ թէ, ինչպէս մահճին մէջ տառապեալ ձերունին, այնպէս ալ որբանին մէջ խայտաղղ մանկիկը իւր բաժինը չը պիտի զլանան ձեզ, և անդին երբ մեծատունն իւր ձօն գանձէն առատ նուէրներ պարգեւէ, տնանի մուրացիկն ալ իւր լուսնային սիրով պիտի բերէ ձեզ: Այո՛ ըսածներուս միակ պայմանը, ճեարք, հասարակաց փոստահութիւնն է և զայդ ազգիկն ալ մեր զործերէն կախումն ունի. շեռեարար, ճեարք, դարձեալ կըսեմ, միասիրտ և միահոգի գործեմք և հաստատապէս գիտնանք թէ յայնժամ, բայց յայնժամ միայն Ազգն ընդ մեզ է յաւէտ:

(Մասիս)

ԹԻԻՐԳԻԱ

«Times» լրագրին Կ. Պոլսից հեռագրում են մայիսի 25-ից: Սուլթանը նորից վճռել է հրապարակական գաղտնաստիկ երկարիկ այն բոլոր անձանց, որոնք մեղադրվում են

սուլթան Աբդուլ-Ազիզի սպանման մէջ: Որքան հրապարակապէս կատարվի դատատանը, այնքան լաւ է թէ սուլթանի և թէ արքայութեան գործի համար, որովհետեւ մինչև այժմ չտարեր պիտի մեղադրվում էին, որ սուլթանի սպանութիւնը կատարելապէս անհայտ է հնարած է, չը նայելով նորի փաշայի խոստովանութեանը: Այդպէս են մտածում ոչ ինչ մեղադրվածների կուսակից մարդիկ, այլ մինչև անգամ գործին մօտ ծանօթ անձինք: Սրանց կարծիքով սկզբնական քննութիւնը կատարված է ամենաանկախ կերպով և մեղադրվածներին ստիպել են խոստովանել, նրանց տանջանքների ենթարկելով: Մեղադրվածները հաստատակամ անձինք, որ այդ գործով չափազանց հետաքրքրված է: Մեղադրվածներից մի քանիսին հարցրել են սուլթանի ներկայութեամբ և նորերումն Ֆահրի-բէյ նորից այդ վիճակին է ենթարկվել: Մի քանի վերականգնող ցոյց են տուել, որ սպանութեան ժամանակ Ֆահրի-բէյ հսկում էր սուլթանի դռներին մօտ: Նա թողել է մարդասպաններին մանկ սուլթանի սենեակը և ինքն էլ այնտեղ գնալով մասնակցեց սպանութեանը: Վկաներից մէկը, որին այդ հանգամանքի մասին հարցրին սուլթանի ներկայութեամբ, լուր էր բոլոր ժամանակ և, երբ նրան նկատեցին, թէ նրա լուրջութիւնը նրան մեղադրում է, վկան միայն իր ուսուցիչ բարձրացրեց: Քննութիւնը մեծ դժուարութեան հանդիպեցաւ տեղական և օտար բժիշկներին հարցնելու ժամանակ: Բժիշկները ասում են, որ սուլթանի մարմնի վրա բռնութեան նշաններ չեն երևում, բացի մկրատով կարած երակը, մինչդեռ վկաներից շատերը ասում են, թէ մայր Ալի-բէյ, կամենալով շուտ սպանել սուլթանին, սրով կամ դաշույնով նրան փոսնաւոր վերք հասցրեց:

Կ. Պոլսից «Polit. Corresp.» լրագրին գրում են, որ Բ. Գուռը երբեք չէ կամեցել ծանաչել Ալի-բէյի նուաճելը Ֆրանսիայի կողմից: Նա միշտ հրաժարվել է Ալի-բէյի մէջ թիւրքաց հիւպատոս նշանակելու թիւրքաց կառավարութեան կարծիքով, Ալի-բէյի թիւրքայի մի նահանգ է, որ միայն ժամանակաւորապէս զբաղւած է Ֆրանսիական զօրքերով: Գրա համար Ֆրանսիան վրէժխնդիր եղաւ, չը ծանաչելով սուլթանի փրկմանը Տունիսի վերաբերութեամբ: Այդպիսով Բ. Գուռը իր յամառութեամբ ինքը ստեղծեց այժմեան դժուարութիւնները: Ինչ կը վերաբերի Տունիսի բէյին, նա դեռ 1870 թուականին ուղարկեց Կ. Պոլսի խէյրէզին-փաշային, որ պէտք է բողոքէր սուլթանի ցանկացած գերիշխանութեան դէմ Տունիսի վրա: Այսպէս էր գործերի դրութիւնը, երբ սկսվեցաւ ուսուցիչական պատերազմը, որի ժամանակ Տունիսի բէյ հրաժարվեցաւ սուլթանին օգնական զօրքեր ուղարկելու թէ Բ. Գուռը և թէ Տունիսի բէյը այժմ հնձում են այն, ինչ որ ցանկ են Ֆրանսիան երբեք չի հրաժարվի իր սկսած գործից: Նա վճռել է գերիշխանութիւն ունենալ Տունիսի վրա և երբեք այդ վճիռը չի փոխի, թէպէտ առաջին ժամանակներում գերիշխանութիւնն ու թիւրքայի իշխանութիւնը առհասարակ ցին պատերազմական նաւատորմ ուղարկել Տունիս: Ֆրանսիական զինպանը յայտնեց Ասիւֆ-փաշային, որ Ֆրանսիացիները թըն-

դանթներ կրակով կընդունեն թիւրքաց նաւերին, եթէ նրանք կը համարձակվեն երեւել Տունիսի առաջ: Ասիւֆ-փաշա լսեց այդ յայտնութիւնը և ոչինչ չը պատասխանեց: Յայտնի է միայն, որ սուլթանը երբեք և ոչինչ բանով այդքան չէ բարկացել, որքան Տիսօի յայտնութենից յետոյ: Այժմ պատերազմական նաւատորմը Տիսօյի իւր զարկի, որովհետեւ թիւրքերի և Ֆրանսիացիների կռիւը փոսնաւոր է Բ. Գուռի համար և բացի այդ պէտք է առժամանակ զիպլոմատիական ծանապարհով գործել սուլթանի հեղինակութիւնը վերականգնելու և նրա պահանջներին որ և է նշանակութիւն տալու համար: Առ այժմ թիւրքաց ծովային փաշու թիւնը հրաման է տալիս մի նաւատորմ պատրաստել Միջերկրական ծովը ուղարկելու համար:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Բէյաթի ընկերութեան» թէհրանից հեռագրում են, մայիսի 31-ին հետեւեալ: «Այստեղ եկան թիւրքայի և Ռուսաստանի զենայաները, որոնք շատ լաւ ընդունվեցան շահից: Թիւրքաց զինպանը նորին մեծաթեան հաւատարմեց, որ սուլթանը հրամայել է առաջն տանել շէյխ Իրազուլայի կողմից լինելի նոր յարձակմանը: Նորին Լուրեր են տարածվել, որ թիւրքերը վաճառելով մի մաս են հաւաքում: Պարսկական զօրքերը, որոնք մայիսի վերջին թէհրանից դուրս եկան, հասան Ռաշիդ և իր ընտանիքին: Միջոցառման բանակում Այդուղ գնալու է շուտով: Մի ներկայացրեց: Մուստաֆի էլ-Մեմալիկ-աղա մինիստրների խորհրդի նախագահ է նշանակված:

«Բէյաթի ընկերութեան» է. Պոլսից հեռագրում են, մայիսի 31-ից հետեւեալ: «Թիւրքաց-փաշան, ցուցումներ տալով իր ժամանակներում մասին Աբդուլ-Ազիզի սպանման գործի մէջ, այս օրերս անգաղութված է մի ուրիշ բընախարան, որտեղ կերակրում են նրան սուլթանի հաշուով: Նորին մեծաթեան, բայց զրանից մի մուշակ ընծայեց նրան և առհասարակ բարի աչքով է դէպի նա: Միջնագ-փաշան հեռագրով իր ընտանիքին խնայ տուեց ջմրուներս, որ ինքն բաւական է թէ բնակարանով և թէ ուսմանով, և որ շատ լաւ են վարվում իր հետ:

«Վիեննայի «Polit. Corresp.» լրագրը յուլիսի 1-ից Կ. Պոլսի միջով լուր տալիս, որ սուլթան Աբդուլ-Համիդ Մեքքա սրբազան քաղաքում մեծ աջոգութիւն ունեցաւ: Սուլթան Ալի-Ի թագաւորութեան ժամանակից, Մեքքայում թիւրքաց զօրակ չը ծածանվում: Այնտեղի զօրքերի հրամանատար Նէջիբ-փաշային աջովից կմր-չէրիֆ Աբդուլ-Մուսալիքին համաձայնեցնել, որ սրանից յետոյ քաղաքային երեք ամրոցների և հրապարակական շինութիւնների վրա ուրբաթ և սոն օրերին բարձրացրած լինի թիւրքաց զօրակը: Առաջին անգամ այդ զօրքերը թիւնը շատ հանգիստաւ կերպով կատարվեցաւ, ներկայութեամբ չէրիֆի, մարզաբնի քննադիր անդամների, ուղեւորների, նշանաւոր անձերի և տեղային իշխանութիւնների: Նախ քան զօրակի բարձրացնելը աղօթք կարդացվեցաւ: Աբդուլ-Համիդ խալիֆի բարեկամութեան համար Արաբիայի զօրքերի գրութեան մասին այն բազմաթիւ թղթակցութիւնները, որոնք տղվեցան եւրոպական լրագիրներում, կմր-չէրիֆ Աբդուլ-Մուսալիքի անդամականութիւնը զրգուցնի: Իմանաւել համար, թէ ով է այդ թղթակցութիւններից զրեւ, նա հրամայեց բոլոր կառավարիչ նամակները փոստայում բաց անել: Այդպիսի միջոցով նա կարողացաւ մի քանի թղթակցների անուններ իմանալ, որոնք յետոյ կանչվեցան քննութեան ենթարկվելու համար:

«Temps» լրագրը հաղորդում է, որ թէպից Տունիսում հեռագիր է տալիս, որից յայտնվում է, որ «Télégraphe» լրագրի խմբագիր Սէդուլին վրա արքաներ յարձակվեցան ճնշող քաղաքի մօտ, և սկսեցին քարեր արձակել նրա վրա: Սրը նա զանակ հանեց պաշտպանվելու համար, աւաղակները թշուառականի ձեռքից դառակ խեցին և սպանեցին նրան մի քանի հարակիցներով: Մարդասպանները կայանաւորված են:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս օրերս երգուհիների գաղափարներ փարիզում քննուած էր: Երբեք ամիս առաջ խածելով կորեց իր ընկեր Կոնստանտին Բիթը: Գաղափարների առաջ, սեղանի վրա, դրած էր ապակեայ շէշի մէջ գեղձի կտորը, որպէս իրական ապացոյց: Գաղափարներ ներկայացաւ Ֆեաթիգը: Ներկայ եղողները անհամբերութեամբ սպասում էին տեսնել թըշուառ զոնին և արդէն առաջուց սարսափից զոգում էին: Նրանց զարմանքին չափ չը կար, երբ

սեղանին մօտեցաւ մէկ առողջ և կարմրադէմ եւրոպացի և պատմեց իր հետ պատահած բռնաբարութիւնը: Հասարակութիւնը իր աչքերին չէր հաւատում: Ֆեաթիգի դէմքի մէջ տեղը բարձրանում էր քիթ, իսկական քիթ: Կարուսան կամուսնու էր դրկել իր թշուառն այդ անհրաժեշտ զարգարանից, բայց բնութիւնը, որը երբեմն մարդկերանից աւելի բարի է, նրան նոր քիթ ընծայեց, այնպէս որ այժմ Կոնստանտին Բիթը օւնի, մէկը գտնվում է իր տեղում, իսկ միւսը սպիտակ մէջ, գաղափարի սեղանի վրա: Բայց բնութեան մեծանշանութիւնը չէ փոքրացնում մեղադրվածի յանցանքը: Երգուհիները մէկ տարվայ բանտարկութեան գաղափարների նրան: Կոնստանտին հեռացաւ գաղափարի դաշխից, շատ բաւական լինելով նրանով, որ ինքն գիտնական ֆինանսներ դարձաւ:

Պեշարի բարձրագոյն գաղափարում եկող շարքին կը քննվեն 35 խնդիրներ ապահարգանքի մասին: Այդ խնդիրներից միայն տասը տղամարդկանց տուածն է, իսկ մնացած բոլոր խնդիրները կանանց են պատկանում:

Այս օրերս, հէնց Վաթիկանի մօտ, բնակութիւն կը հաստատեն նոր անձինք, որոնց հարեւանութիւնը հազիւ թէ ախորժելի լինի կաթոլիկական եկեղեցու գլխին: Եղբայրու Նախկին խեղճի զիտաւորութիւն ունի իր հարեւոր Նեպոլից: Համ տեղափոխվել: Նա թոյլտուութիւն էր խնդրում սուլթանից ջմրուներս բնակվել, բայց մերժվեցաւ: Նրա խնդիրը Այժմ նա բանակցութիւններ սկսեց: Համիդ այն պաշտոններից մէկը գնելու մասին, որը համարեա կպած է Վաթիկանին: Պէտք է կարծել, որ Եղբայրու Նախկին խեղճի նոր պաշտոնի կանաչ վարագոյնների հետից թաղված սե աչքերը խեղճից կը հանեն: Ս. Պետրոսի փոխանորդին չըջապատող շատ արեգանքներ:

ՄԵՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԵՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԹԵՂԵՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 մայիսի: Խորհուրդները զիւղացիների հողերը յետ գնելու համար վճարքի փոքրացնելու մասին կըսական յունիսի 20-ին: Այդ խորհուրդներին մասնակցելու համար մինիստր Խոնտաիկ Մոսկովիցից հրաւիրել է Մոսկովայի նահանգական զեմստովոյ փաշութեան նախագահ Նաւոմովին, նոյնպէս իշխան Շչերբատով և Գմարի Սամարին ձայնաւորներին:

ԿԱՆԳԱՆԱՐ, 28 մայիսի: Էմիրի զօրքերը կատարելապէս ջարդեցին Վիրիշի մօտ: Էմիր-խանի կուսակիցների հրամանատարութեան տակ եղած զօրքերին, որոնք կազմված էին անկանոն հետեակ և հեծելազօրքից: Կռիւը շուրջ ժամ էր շարունակվում: Կորուստների քանակութիւնը զեռ յայտնի չէ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 մայիսի: «Голосъ» լրագրի հաղորդութիւնը Սարատովի մէջ կատարված անկարգութիւնների մասին պաշտօնապէս հիւրըմբ է:

ԿՈՐԿ, 29 մայիսի: Ժողովրդի և պոլիցիայի մէջ փողոցային կռիւ պատահեցաւ, որ տեւում էր մինչև զիշեր: Շատ վիրատու փաճներ կան:

ԼԻՎԵՐՊՈՒԼ, 29 մայիսի: Այստեղ յայտնվեցաւ, որ փորձ է եղել վաւոյում ճայթեցնել քաղաքային փաշութեան տունը: Շինութեան մի մուտքը փնտրված է: Կաշաւաւորված են երկու իրանդացիներ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 մայիսի: Պետական բանկի 50% տոմսներ առաջին շրջանի արժէ 96 ռ. 75 կ., երկրորդ 94 ռ. 62 կ., երրորդ 94 ռ. 50 կ., չորրորդ 94 ռ. 62 կ., ներքին 50% տոմսին փոխառութեան տուժ սակը արժէ 225 ռ. 5 կ., երկրորդ 218 ռ. 5 կ., արեւելեան տոմսին փոխառութեան տուժակը արժէ 93 ռ. 25 կ., երկրորդ 92 ռ. 87 կ., երրորդ 93 ռ. 5 կ., ոսկի 8 ռ. 75 կ.: Ռուսաց 1 ռուբլ լոնդոնի վրա արժէ 24,53 պէնս, առաջին 100 ռ. շաբաթը վրա արժէ 209 մարկ 75 պֆ., փարիզի վրա արժէ 258 ֆրանկ 75 սանտիմ: Բօրսայի տրամադրութիւնը հանգիստ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐԵՐԻՆԻ